FORMAREA CONTINUĂ A JUDECĂTORILOR: PILON PENTRU DEZVOLTAREA RESPONSABILITĂȚII DISCIPLINARE ȘI MENȚINEREA SECURITĂȚII JURIDICE ÎN SOCIETATEA DEMOCRATĂ

Natalia GAVRILENCO[*]
ORCID: 0000-0002-3820-8021

CZU 347.962

Rezumat: *Acest articol discută importanța formării continue a judecătorilor în menținerea calității sistemului de justiție într-o societate democratică. Într-o lume în continuă schimbare, unde legile evoluează constant, educația juridică continuă devine esențială pentru a asigura aplicarea corectă și echitabilă a legii. Autorul subliniază că formarea inițială a judecătorilor are cerințe stricte, inclusiv reputație ireproșabilă, cetățenie, educație juridică, vechime în muncă și altele.*

Articolul evidențiază rolul Institutului Național al Justiției în furnizarea de instruire continuă de înaltă calitate pentru judecători, procurori, grefieri și alți profesioniști din domeniul justiției. Participanții trebuie să acumuleze un număr minim de ore de formare pe an, iar activitățile de for-

[*] **Natalia GAVRILENCO,** doctorand, Universitatea de Stat din Moldova, natalita.gavrilenco@gmail.com

mare sunt adaptate pentru a dezvolta competențele profesionale aplicate și pentru a asigura un nivel înalt de etică profesională.

Separarea puterilor în stat, cu puterea judecătorească ca a treia putere, este subliniată ca o caracteristică esențială a statului de drept, iar responsabilitatea disciplinară a judecătorilor este evidențiată ca o necesitate într-o societate democratică.

În concluzie, articolul susține că educația juridică continuă este esențială pentru menținerea securității legale și dezvoltarea responsabilității disciplinare într-o societate democratică. Autorul evidențiază că investiția în educația juridică continuă este crucială pentru asigurarea unei justiții corecte într-o societate democratică. Legislația relevantă din Republica Moldova pentru educația juridică continuă și responsabilitatea disciplinară este menționată ca parte a eforturilor de reglementare a comportamentului și eticii profesionale a juriștilor.

Cuvinte-cheie: judecător, formare continuă, răpsundere disciplinară, formare inițială, Institutul Național al Justiției.

CONTINUOUS JUDICIAL EDUCATION: PILLAR FOR DEVELOPING DISCIPLINARY RESPONSIBILITY AND MAINTAINING LEGAL SECURITY IN A DEMOCRATIC SOCIETY

Abstract: *This article discusses the importance of ongoing training for judges in maintaining the quality of the justice system in a democratic society. In a constantly changing world where laws are constantly evolving, continuous legal education becomes essential to ensure the correct and fair application of the law. The author emphasizes that the initial training of judges has strict requirements, including an impeccable reputation, citizenship, legal education, years of experience, and others.*

The article highlights the role of the National Institute of Justice in providing high-quality continuous training for judges, prosecutors, clerks, and other justice professionals. Participants are required to accumulate a minimum number of training hours per year, and training activities are tailored to develop applied professional skills and ensure a high level of professional ethics.

The separation of powers in the state, with the judiciary as the third branch, is emphasized as an essential characteristic of the rule of law, and the disciplinary responsibility of judges is highlighted as a necessity in a democratic society.

In conclusion, the article argues that continuous legal education is essential for maintaining legal security and developing disciplinary responsibility in a democratic society. The author emphasizes that investing in continuous legal education is crucial to ensuring fair justice in a democratic society. The relevant legislation in the Republic of Moldova for continuous legal education and disciplinary responsibility is mentioned as part of efforts to regulate the behavior and professional ethics of legal professionals.

Keywords: judge, continuous training, disciplinary responsibility, initial training, National Institute of Justice.

Introducere:

Educația juridică continuă reprezintă o componentă vitală a menținerii calității sistemului de justiție într-o societate democratică. Într-o lume în continuă schimbare, în care legile și regulamentele evoluează constant, profesioniștii din domeniul juridic trebuie să fie la curent cu noile dezvoltări și să își îmbunătățească abilitățile pentru a asigura aplicarea corectă și echitabilă a legii. Acest articol explorează rolul educației juridice continue a judecătorilor în dezvoltarea responsabilității disciplinare și menținerea securității legale într-o societate democratică.

Importanţa formării profesionale judiciare în Republica Moldova este incontestabilă în contextul reformării sistemului justiţiei.

Formarea inițială a judecătorilor

Puterea judecătorească se exercită numai prin instanţa judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri. Judecătorul este persoana învestită constituţional cu atribuţii de înfăptuire a justiţiei, pe care le execută în baza legii. Judecătorul este unicul purtător al puterii judecătoreşti.

Judecătorii din toate instanţele judecătoreşti au un statut unic şi se disting între ei numai prin împuterniciri şi competenţă.

Judecătorii instanţelor judecătoreşti sînt:

- Independenţi (care nu depinde de nimeni sau de nimic)
- imparţiali (capabil să facă o apreciere justă, obiectivă; nepărtinitor)
- Inamovibil (care inamovibilinu poate fi transferat, înlocuit sau destituit din funcție fără anumite garanții legale)
- se supun numai legii.

Condițiile de accedere în profesie

La funcţia de judecător poate candida persoana cu o reputaţie ireproşabilă, care deţine cetăţenia Republicii Moldova, are domiciliul în ţară şi întruneşte următoarele condiţii:

a) are capacitate de exerciţiu;

b) are diplomă de studii superioare de licență și diplomă de studii superioare de master în domeniul dreptului sau un alt act de studii în domeniul dreptului echivalent acestora, recunoscut de structura abilitată pentru recunoașterea și echivalarea actelor de studii și a calificărilor;

c) a absolvit **Institutul Naţional al Justiţiei** sau are **vechimea în muncă.** Se consideră vechime în muncă care oferă persoanei dreptul de a candida la funcţia de judecător activitatea acesteia pe parcursul ultimilor 5 ani în calitate de judecător sau judecător-asistent al Curţii Constituţionale, judecător în instanţele internaţionale, procuror, profesor de drept titular în instituţiile de învăţământ superior acreditate, formator al Institutului Național al Justiției în domeniul dreptului, avocat, asistent judiciar sau grefier.

d) nu are antecedente penale;

e) cunoaşte limba română;

f) corespunde cerinţelor de ordin medical pentru exercitarea funcţiei;

g) a fost supusă testării cu utilizarea detectorului comportamentului simulat (poligrafului).

Judecătorii se numesc în funcție, din rândul candidaților selectați în urma concursului, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Judecătorii sunt numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă de 65 de ani.

Incompatibilități și restricții. Funcţia de judecător este incompatibilă cu:

a) orice altă funcţie sau activitate remunerată, cu excepţia activităţii didactice, ştiinţifice și de creație;

b) mandatul de deputat în Parlament sau de consilier în autoritatea administraţiei publice locale;

c) activitatea de întreprinzător, desfăşurată personal sau prin intermediul unui terţ;

d) calitatea de membru al organului de conducere al unei organizaţii comerciale.

Judecătorului îi este interzis:

- să dea consultaţii scrise sau verbale în probleme litigioase;
- să fie membru al unui partid politic sau să desfăşoare orice activitate cu caracter politic, inclusiv pe perioada detaşării din funcţie.

Formarea continuă

Institutul Național aj Justiției este o instituţie publică ce realizează formarea iniţială a candidaţilor la funcţiile de judecător şi de procuror, formarea continuă a judecătorilor în funcție și a procurorilor în funcţie, a grefierilor, a asistenţilor judiciari, a şefilor secretariatelor instanţelor judecătoreşti, a consultanţilor procurorului, a consilierilor de probaţiune, a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat, precum şi formarea inițială și continuă a altor persoane care activează în sectorul justiţiei, în cazurile prevăzute de legislaţie.

Formarea continuă nu reprezintă un scop în sine, ci este un instrument care asigură performanţele specialiștilor. În acest sens, nu sunt o excepţie nici judecătorii și procurorii - principalii beneficiari ai formării continue în cadrul Institutului Naţional al Justiţiei. Cum ar trebui să fi e concepută formarea continuă, ca cele trei variabile ale ei - trend, necesitate și obligativitate - să se interfereze armonios și să producă efectul scontat? E o provocare pe care încercăm să o depășim în fi ecare zi, seminar după seminar în cadrul INJ [6].

Una dintre principalele responsabilități ale Institutului Național al Justiției (INJ) constă în furnizarea unei instruiri continue de înaltă calitate pentru profesioniștii din domeniul justiției în Republica Moldova. Această instruire are ca scop îmbunătățirea eficienței, consolidarea independenței și promovarea integrității în procesul judiciar. INJ organizează sesiuni de formare continuă pentru următoarele grupuri de participanți:

- Judecători;
- Procurori;

- Grefieri;
- Asistenți judiciari;
- Șefi de secretariate ale instanțelor judecătorești;
- Consultanți ai procurorilor;
- Consilieri de probațiune;
- Avocați care oferă asistență juridică finanțată de stat;
- Alte persoane care activează în sectorul justiției.

Institutul Naţional al Justiţiei organizează formarea profesională continuă a beneficiarilor conform planurilor de formare continuă (modulare) aprobate anual de către Consiliul INJ până la 30 noiembrie al anului anterior desfășurării cursurilor de formare.

Judecătorii și procurorii în funcție au obligația de a se instrui cel puțin 40 de ore pe an, dintre care 24 de ore trebuie să fie acumulate în cadrul instruirilor de profil/specialitate. Numărul de ore de formare continuă pe care trebuie să le acumuleze anual grefierii, asistenții judiciari, șefii secretariatelor instanțelor judecătorești, consultanții procurorului, consilierii de probațiune și avocații care acordă asistență juridică garantată de stat se stabilește de Consiliul INJ în funcție de posibilitățile și resursele organizaționale ale INJ [3].

Activitățile de formare din planuri sunt incluse în Sistemul informațional (SI) al INJ. Judecătorii și procurorii au acces direct și personal la SI al INJ, având astfel oportunitatea de a-și selecta semestrial traseul educațional, înscriindu-se on-line, în limita locurilor disponibile, și însumând între 40-80 ore de instruire pe an.

Formarea continuă este realizată de formatorii incluşi în reţeaua de formatori. Pe lângă acești formatori, la activitățile de formare continuă se invită și formatori ocazionali, specialişti cu competenţe profesionale în anumite domenii de interes particular.

După finalizarea activității de formare, fiecărui participant îi este generat în mod electronic în SI al INJ un certificat de participare, având număr individualizat de identificare. Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor, precum și Colegiile specializate de pe lângă instituțiile respective au acces direct la SI al INJ în programul activităților de formare a judecătorilor și, respectiv, procurorilor și consultanților procurorului (CSP)[5].

Formarea profesională continuă a judecătorilor şi procurorilor se realizează ţinându-se cont de necesitatea specializării lor, fiind pus accentul pe dezvoltarea de competenţe profesionale aplicate prin abordarea multidisciplinară, bazate pe o înaltă etică profesională, pe dobândirea unor tehnici şi abilităţi non-juridice, pe unificarea practicii judiciare în domeniile prioritare, pe formarea abilităţilor de utilizare a tehnologiilor informaţionale în domeniul profesional.

Organul de autoadministrare - CSM - Consiliul Superior al Magistraturii este o instituție publică care are rolul de garant al independenței justiției. Consiliul este instituția competentă în ceea ce privește recrutarea, promovarea, transferarea, detașarea, cercetarea disciplinară și eliberarea din funcție a judecătorilor și procurorilor [1].

Separația puterilor în stat, care constituie unul dintre principiile esențiale ale statului de drept, se regăsește în conținutul oricărei constituții. Conform art. 6 din Constituția Republicii Moldova „în Republica Moldova puterea legislativă, executivă şi judecătorească sânt separate şi colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituţiei". Astfel, a treia putere într-un stat de drept, în contextul principiului fundamental al separaţiei puterilor, o reprezintă puterea judecătorească. Potrivit art. 1 al Legii nr. 514/1995, „puterea judecătorească este independentă, separată de puterea legislativă şi puterea executivă, are atribuţii proprii, exercitate prin instanţele judecătoreşti, în conformitate cu principiile şi dispoziţiile prevăzute de Constituţie şi de alte legi".

Principiul democratic afirmă că nu există putere fără responsabilitate: în măsură ce se evidențiază o asscensiune a importanţei sociale şi politice a puterii judecătoreşti, sporește și interesul față de judecători de a răspunde pentru comportamentul lor profesional. Art. 4 din *Legea nr.947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii sunt expres prevăzute competenţele Consiliului Superior al Magistraturii divizate pe următoarele dimensiuni:*

- referitoare la cariera judecătorilor;
- în domeniul instruirii iniţiale şi continue a judecătorilor şi a personalului secretariatului instanţelor judecătoreşti;
- în domeniul respectării disciplinei şi eticii judecătorilor;
- în domeniul administrării instanţelor judecătoreşti.

Competența colegiilor Consiliului Superior al Magistraturii

În subordinea Consiliului Superior al Magistraturii funcţionează:

a) colegiul pentru selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor;

b) colegiul disciplinar;

d) inspecția judiciară.

Competenţa, modul de organizare şi de funcţionare a colegiilor și a inspecției judiciare sânt stabilite prin legi şi prin regulamentele aprobate de Consiliul Superior al Magistraturii.

Deontologia în profesie

Exercitarea profesiei de judecător se realizează prin respectarea unor principii fundamentale cestau la baza respectării spiritului democratic. Un judecător trebuie să respecte anumite principii morale,etice și deontologice. Codului de etică şi de conduită profesională a judecătorului [4] este acel document prin care sunt reglementate principe de etică și conduită profesională pentru judecători. Acestea sunt: independența, imparțialitatea, integritatea, profesionalismul, corectitudinea, colegialitatea, confidențialitatea și transparența, ce vor servi de asemenea, ca o sursă de informare pentru judecători și justițiabili. Judecătorii răspund disciplinar pentru comiterea abaterilor disciplinare prevăzute de legea privind răspunderea disciplinară a judecătorilor [2].

Concluzii:

Educația juridică continuă este o componentă esențială a menținerii securității legale și dezvoltării responsabilității disciplinare într-o societate democratică. Profesioniștii din domeniul juridic, inclusiv avocații și judecătorii, trebuie să investească în dezvoltarea lor continuă pentru a asigura o aplicare corectă și echitabilă a legii. Autoritățile și instituțiile de învățământ juridic au, de asemenea, un rol crucial în promovarea și facilitarea accesului la EJC. Prin urmare, investiția în educația juridică continuă este esențială pentru menținerea securității legale și pentru asigurarea unei justiții corecte într-o societate democratică.

În Republica Moldova, legislația relevantă pentru educația juridică continuă și pentru responsabilitatea disciplinară a profesioniștilor din domeniul juridic poate fi găsită în Legea cu privire la Inspecția Judiciară și în Legea cu privire la Răspunderea Disciplinară a Judecătorilor. Aceste legi stabilesc cadrele juridice și procedurile pentru monitorizarea și îmbunătăți-

rea comportamentului și eticii profesionale a juriștilor, precum și pentru educația juridică continuă.

Referințe bibliografice:

1. Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr.947/1996 în Monitorul Oficial Nr. 15-17 art. 65.
2. Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilorNr. 178/2014 în Monitorul Oficial Nr. 238-246 art. 557.
3. Legea privind Institutul Naţional al Justiţiei Nr. 152/2006 în Monitorul Oficial Nr. 387 art. 789.
4. Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din 11 septembrie 2015 (modificat prin Hotărârea AGJ nr.12 din 11 martie 2016).
5. Consiliul Superior al Procurorilor. Disponibil la: https://www.inj.md/ro/instruire-continu%C4%83
6. Popa E. Formarea continuă a judecătorilor şi procurorilor: trend, necesitate şi obligativitate. Revista Institutului Naţional al Justiţiei nr.4, 2014 Disponibil la: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Formarea%20continua%20a%20judecatorilor%20si%20procurorilor.pdf